

153 DE SECUNDE. MANIFESTUL UNEI GENERAȚII

Un spectacol inspirat de drama de la Colectiv

La sfârșit de octombrie, la Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe a fost prezentat în premieră unul dintre spectacolele importante ale sezonului, *153 de secunde*, un eseu vizual care are ca punct de pornire incendiul de la Colectiv, declanșat în noaptea de vineri, 30 octombrie 2015. La patru ani de la Colectiv, un spectacol-eseu chestionează ideea de schimbare și, mai ales, un imaginar al schimbării condiționat de moșteniri culturale sistemice care mențin resemnarea. Realizat în urma unei documentări complexe, care a adunat mărturii ale supraviețuitorilor, informații din presă, opinii ale unor sociologi și psihologi sau date legate de alte catastrofe internaționale, *153 de secunde* studiază contextul și dinamica individuală și de grup într-o situație de criză colectivă.

„După întâlnirile cu unii dintre cei a căror viață a fost transformată definitiv după noaptea incendiului din Colectiv, am decis că *153 de secunde* va fi nu despre corupție, nici despre sfârșit, ci despre dezvățare. Dezvățarea de frică, de rușine, de obediență, de resemnare și de neîncredere”, spune regizoarea Ioana Păun, ale cărei spectacole – susținute de prestigioase instituții europene și internaționale, de la Theatre Royal Stratford East, la Teatro Luna Chicago, Kunstraum Lakeside Austria sau Live Art Development Agency din Marea Britanie – urmăresc cu predilecție teme sociale. Subiectele sunt variate, de la xenofobie – în *Organisme Modificate Genetic* (OMG), la o istorie a urii

în *Calul Alb*, sau mecanismele de radicalizare în rândul tinerilor – în cea mai recentă dintre lucrările sale, *The Birth of Violence*, care va avea premiera la finalul acestui an, în Franța și Belgia, în cadrul programului Europalia.

Spectacolul *153 de secunde* este unul dintre cele două proiecte culturale remarcabile care au ca punct de plecare drama care a avut loc în Clubul Colectiv în octombrie 2015. Despre corupție și inegalitate socială vorbește filmul lui Alexander Nanau, iar publicul a salutat, în ecourile criticii internaționale, „o docu-drama de nivel înalt”, comparabilă cu *Spotlight* în 2015. Cu un discurs doar întâmplător complementar, spectacolul *153 de secunde* este o ipostază a unei voci colective, care evocă, printr-o suită de detalii simbolice, un moment de criză extremă, radiografiind cu minuțiozitate mecanismele memoriei sociale.

Munca pentru spectacol a început din 2017, iar fiecare element din construcția sa este creația originală a unei echipe de peste 20 de artiști și profesioniști care și-au asumat, în ultimii ani, misiunea de a discuta – prin muzică, teatru, poezie, jurnalism sau dans – cultura milenialilor. Documentarea, realizată de regizoarea Ioana Păun, alături de jurnalista Laura Ștefănuț, actrița Smaranda Nicolau și poeta Svetlana Cârștean, a reunit principalele teme dezbătute în spațiul public, mărturiile unora dintre victime, aflate în diverse momente ale vindecării și ale procesării traumei, opinii ale unor psihologi sau ale reprezentanților instituțiilor și ONG-urilor care au oferit asistență victimelor.

153 de secunde adaugă profunzime unei teme despre care credem că s-a spus totul. Este o radiografie, nu o intervenție chirurgicală. Nimic melodramatic. Dar totuși sensibil. Sunt de acord atât supraviețuitorii acestui incendiu, pe mărturiile cărora a fost construit întregul discurs, dar și critica, care salută „un act artistic de care contextul nostru cultural avea o nevoie vitală”. Dincolo de pretenția de a avea o declarație artistică originală sau de nevoia de a primi informația suspectată că lipsește, despre Colectiv probabil că doar cronologiile mai pot fi puse ușor în cuvinte. Adevărurile personale s-au sublimat, transformându-se în

însușiri individuale sau ale unei generații. A reușit să găsească un punct de echilibru scriitoarea și jurnalista Svetlana Cârstean, conturând „un poem cu rigoare matematică”, un scenariu a cărui forță rezidă în simplitate. „Lacrimile sunt stăvilite prin filtre raționale”, într-un loc de graniță în care se întâlnesc documentarul, jurnalismul și poezia. „153 de secunde nu este un spectacol comemorativ, ci o asumare comună a problemelor unei generații, plus o analiză lucidă a efectelor diluării tragismului unei mari drame, care nu este doar a indivizilor care au trăit-o direct, ci a tuturor”, spune Svetlana Cârstean.

Compozitor cu formație clasică, sound architect și sound designer, SillyConductor strânge întregul spectacol într-o plasă sonoră construită prin contraste, alternând momentele de scrâșnet și tumult cu oaze senine și tonuri suave. Fiecare element audio susține tensiunea celor 153 de secunde, atât cât a durat incendiul din Clubul Colectiv, evocând, metaforic, momente critice. Un pompier intrat într-un club în flăcări reține imaginea a zeci de telefoane mobile care sună, purtând, cam toate, aceleași nume pe ecran: tata sau mama. Intenția de a evoca acest moment printr-o simfonie de telefoane pare să se simtă în atmosfera halucinantă a acestui spectacol, chiar dacă intervenția a fost amânată deocamdată pentru o dezvoltare ulterioară. Un martor neașteptat completează discursul, adăugând propria perspectivă unei cronologii dramatice și rezumând esența acestui spectacol: „Am fost făcut să rezist. Să nu se clinească nimic din mine”. Rezistent și etanș, un container industrial vopsit în portocaliu și instalat la intrarea în club bloca, cu patru ani în urmă, ieșirea din Colectiv. În spectacolul *153 de secunde*, containerul are o voce proprie, care se inserează repetitiv în poveste și care construiește condiția și contextul mental care domină realitatea tinerilor din România – fix și totuși avid de schimbare. „Cătălin Rulea, care semnează scenografia, a cântat în Colectiv. A fost cel mai afectat dintre noi. Poate povesti tot ce a simțit”, spune Ioana Păun, care, de altfel, a lucrat cu Cătălin Rulea și pentru alte proiecte, de la „Produse domestice”, la „Inamicul Poporului” sau „Răpirea din Irak”.

Scenografia acestui spectacol este ea însăși o hartă de intenții și simboluri care trebuie descifrate. Cu privire la

drama de la Colectiv, Cătălin Rulea preferă discursul artistic. „Totul e regizat” – îmi vine în minte titlul unei expoziții de acum doi ani căreia i-a fost co-autor, un fel de bursă a adevărilor alternative, prezentată la MNAC cu un subtitlu generic: „imagarul colectiv ca rezultat al selecției naturale”. Despre schimbare și, mai ales, despre imagarul schimbării, fie el și amăgit de selecții subiective, vorbește și spectacolul *153 de secunde*, gândit să ocolească tot ceea ce s-a spus în cursul dezbaterilor televizate, pentru a face un pas mai departe. „Am participat în proiect cu speranța că voi spune ceva sensibil despre cei care au trecut prin accidentul ăsta și pentru memoria colectivă lezată insurmontabil. A ieșit bine și reprezintă un punct de vedere responsabil și interesant intelectual. De asemenea, cred că vorbește frumos despre oamenii care au trecut prin drama asta. Nu e melodramatic. Rămâne, însă, sensibil. Să vorbesc despre mine cred că mă deranjează... la fel cum mă deranjau uneori și aplauzele de la sfârșit”, spune Cătălin Rulea.

Spectacolul atinge, fără să lezeze, o rană care nu s-a închis. Actorii sunt ei înșiși dintre cei care ar fi putut fi în Colectiv. „Au fost și oameni care au luat castingul și nu au putut continua repetițiile din cauza raportării lor extrem de personale față de eveniment”, spune și tânăra actriță Denisse Moise, care joacă rolul principal, construit pornind de la mărturia uneia dintre supraviețuitoarele tragediei, Tedy Ursuleanu. Această voce, alături de altele, care evocă lucruri similare, susțin mesajul unui spectacol manifest. „153 de secunde este o mărturie, mărturia unei generații suferinde. Au trecut patru ani de atunci, un timp care a diluat determinarea de schimbare și forța promisiunilor. Colectivul a rămas o amintire dureroasă, evocată la sfârșitul lunii octombrie și pierdută pentru tot restul anului în uitare. Un strigăt puternic împotriva indolenței și a corupției, al cărui ecou pare să întârzie”, spune Tedy Ursuleanu. Iar declarația are sensuri noi acum, la patru ani de la tragedie, un timp care pare să fi atenuat furia, discursul și intențiile. „Probabil tinerii au aflat, odată cu incendiul din Colectiv, că nu ne mai poate salva nimeni. Nici politicul, nici familia. Că suntem pe cont propriu. Împreună”, adaugă regizoarea Ioana Păun.